Lietas Nr. A420279713
Lietas arhīva Nr. A42-02797-13/2

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA

RĪGAS TIESU NAMS

SPRIEDUMS

LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2013.gada 11.decembrī

Administratīvā rajona tiesa

šādā sastāvā: tiesnese S.Audzere,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. C/ pieteikuma par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktores 2012.gada 30.novembra lēmuma Nr.09-5/16272 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. C/ (turpmāk – pieteicējs) 2012.gada 26.martā Nodarbinātības valsts aģentūrā bija ieguvis bezdarbnieka statusu, un tajā pat dienā iesniedza iesniegumu bezdarbnieka pabalsta piešķiršanai Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (turpmāk – VSAA). VSAA Tukuma reģionālā nodaļa (turpmāk – nodaļa) 2012.gada 29.martā nolēma piešķirt pieteicējam bezdarbnieka pabalstu no 2012.gada 26.maija līdz 2013.gada 25.februārim.

VSAA nodaļa 2012.gada septembra sākumā konstatēja, ka pieteicējs ir reģistrēts kā darbinieks SIA „Rīgas satiksme" no 2004.gada 30.novembra līdz pat konstatēšanas brīdim. Ar Nodarbinātības valsts aģentūras 2012.gada 3.septembra lēmumu pieteicējs ir zaudējis bezdarbnieka statusu ar tā piešķiršanas dienu - 2012.gada 26.martu. VSAA nodaļa aprēķināja pieteicējam pārmaksāto bezdarbnieka pabalstu 645,88 lati par periodu no 2012.gada 26.maija līdz 2012.gada 31.jūlijam. VSAA nodaļa 2012.gada 11.septembrī pieņēma lēmumu par pārmaksas atgūšanu.

Pieteicējs apstrīdēja VSAA nodaļas lēmumu. Pieteicējs laika posmā no 2012.gada 26.maija līdz 2012.gada 31.jūlijam neesot strādājis, nav saņēmis darba samaksu un par viņu neesot veiktas obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas. Viņš šajā laikā nav bijis darbinieks, bija tiesīgs atrasties bezdarbnieka statusā un saņemt bezdarbnieka pabalstu.

VSAA ar 2012.gada 30.novembra lēmumu Nr.09-5/16272 (turpmāk – Lēmums) atstāja negrozītu zemākas iestādes lēmumu. Lēmumā norādīts, ka SIA „Rīgas satiksme" izbeidza darba tiesiskās attiecības ar pieteicēju, bet pēc tam atjaunoja darba tiesiskās attiecības no to pārtraukšanas dienas. Pieteicējs atrodas darbinieka statusā neatkarīgi no tā, vai viņš ir guvis ienākumus vai nē. Ja pieteicējs bija nepamatoti atbrīvots no darba un saskaņā ar tiesas spriedumu atjaunots darbā, tad viņam ir tiesības prasīt no darba devēja atlīdzību par darba piespiedu kavējumu. VSAA nodaļa ir pareizi aprēķinājusi bezdarbnieka pabalsta pārmaksu un pieprasījusi to atmaksāt valsts sociālās apdrošināšanas budžetā.

[2] Administratīvajā rajona tiesā 2013.gada 7.janvārī saņemts pieteicēja pieteikums, kurā lūgts atcelt Lēmumu un apturēt Lēmuma darbību. Tiesā ir ierosināta administratīvā lieta.

Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] SIA „Rīgas satiksme” pieteicēju atjaunoja darbā 2012.gada 29.augustā ar rīkojumu. Rīkojumā nav norādīts, ka darba attiecības atjaunotas no to pārtraukšanas dienas (t.i., 2012.gada 16.februāra). Tāpēc nevar uzskatīt, ka pieteicējs nepārtraukti strādājis SIA „Rīgas satiksme”. Pati SIA „Rīgas satiksme” uzskata, ka darba tiesiskās attiecības ar pieteicēju nav pastāvējušas laika posmā no 2012.gada 16.februāra līdz 2012.gada 29.augustam.

Valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas mērķis un jēdziens ir apdrošināt personas vai tās apgādībā esošas personu risku zaudēt darba ienākumu. Tas ir noteikts minētā likuma 3.pantā. Pieteicējs bija bezdarbnieks attiecīgajā laika periodā. Atbilstoši likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 1.panta 2.punkta a)apakšpunktam *darba ņēmējs* ir persona, kas uz darba līguma pamata par nolīgto darba samaksu veic noteiktu darbu darba devēja vadībā. Tātad, lai pieteicējs būtu *darba ņēmējs* ir jāizpildās trīs kritērijiem: (1) darba līgums, (2) darba samaksa, (3) noteikts darbs darba devēja labā. SIA „Rīgas satiksme” nav maksājusi pieteicējam darba samaksu, pieteicējs nav veicis darbu, darba līgums bija izbeigts. Saskaņā ar Darba likuma 28.panta otro daļu par *darba līgumu* var uzskatīt tikai tādu līgumu, ar kuru darbinieks uzņemas veikt noteiktu darbu, pakļaujoties noteiktai darba kārtībai un darba devēja rīkojumiem, bet darba devējs maksā nolīgto algu. To, ka darba tiesiskās attiecības nav pastāvējušas, pierāda SIA „Rīgas satiksme” 2012.gada 7.augusta vēstule.

Pieteicēja tiesības izriet no likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 5.panta pirmās daļas, likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumā” 3.panta pirmās daļas un Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 10.panta pirmās daļas 2.punkta.

[2.2] Nav nozīmes tam, ka darba devējs nav iesniedzis ticamu informāciju par pieteicēju Valsts ieņēmumu dienestā. Valsts ieņēmumu dienests nevērtē, vai persona ir atzīta par *darbinieku*, bet tikai reģistrē to, ko iesniedzis darba devējs. Tāpēc šādai informācijai ir tikai formāls raksturs. VSAA bija jāvērtē arī citi pierādījumi.

VSAA, novērtējot lietas faktisko apstākļus, ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmās daļas 4.punktu, t.i., nav lietojusi teleoloģisko tiesību normu interpretācijas metodi. VSAA nav sasniegusi lietderīgāko un taisnīgāko mērķi.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2012.gada 11.februārī saņemti VSAA paskaidrojumi. VSAA neatzīst pieteicēja pieteikumu un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā minētajiem argumentiem. Papildus paskaidrojot turpmāk minēto.

[3.1] VSAA ņem vērā Valsts ieņēmumu dienesta datu bāzē pieejamo informāciju – ka pieteicējam ir darbinieka statuss no 2004.gada 30.novembra līdz pat 2012.gada septembrim. Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 13.panta otrā daļa paredz, ka darba devējs reģistrē katru darba ņēmēju. Minētā likuma 23.panta pirmā daļa nosaka, ka darba devējam ir pienākums iesniegt Valsts ieņēmumu dienestā ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem un ziņas par darba ņēmējiem Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Šā panta trešā daļa nosaka, ka Valsts ieņēmumu dienests sniedz ziņas VSAA par darba ņēmējiem un obligātajām iemaksām. Sākotnēji datu bāzē bija reģistrētas ziņas, ka pieteicējs ir pārtraucis darba attiecības SIA „Rīgas satiksme” 2012.gada 16.februārī. Taču vēlāk šis ieraksts ir dzēsts un pieteicējs atkal no 2004.gada 30.novembra līdz 2012.gada septembrim atrodas darbinieka statusā SIA „Rīgas satiksme”. Šāda situācija ir izveidojusies sakarā ar uzsākto civillietas Nr.C17172710 tiesvedību. Pirmās instances tiesa apmierināja SIA „Rīgas satiksme” prasību pret pieteicēju par darba līguma izbeigšanu. Tomēr Rīgas Apgabaltiesa atcēla pirmās instances tiesas spriedumu un nodeva lietu jaunai izskatīšanai.

[3.2] VSAA uzskata, ka lietā ir jāaptur tiesvedība, kamēr stāsies spēkā nolēmums civillietā Nr.C17172710.

[3.3] Pieteicējs ir zaudējis bezdarbnieka statusu pamatojoties uz Bezdarbnieku un darba meklētāju likuma 12.panta pirmās daļas 7. un 11.punktu, 14.panta pirmās daļas 5.punkta a)apakšpunkta, jo ir uzskatāms par darba ņēmēju.

VSAA ņem vērā Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtās ziņas, ka pieteicējs ir zaudējis bezdarbnieka statusu 2012.gada 26.martā. Tā kā statuss ir zaudēts, tad VSAA nebija jāizmaksā pieteicējam bezdarbnieka pabalsts. VSAA tiesības atgūt no pieteicēja pārmaksāto bezdarbnieka pabalstu pamato ar likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam” 16.panta trešo daļu un 16.^{1}pantu.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 21.februāra lēmumu nolemts apturēt Lēmuma darbību. Kā arī nolemts pieaicināt lietā atzinuma sniegšanai Valsts darba inspekciju.

2013.gada 1.augustā tiesā saņemts Valsts darba inspekcijas atzinums Nr.2013-01-08/346.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 206.pantu tiesa administratīvo lietu pēc būtības izskata rakstveida procesā (bez tiesas sēdes).

Motīvu daļa

[6] Pieteicējs strādājis SIA „Rīgas satiksme” no 2004.gada 30.novembra. SIA „Rīgas satiksme” 2010.gada 22.decembrī vērsās Jūrmalas pilsētas tiesā ar prasību par darba līguma ar pieteicēju pārtraukšanu. Tiesā tika ierosināta civillieta Nr.C17172710. 2012.gada 10.janvārī Jūrmalas pilsētas tiesa prasību apmierināja.

SIA „Rīgas satiksme” 2012.gada 14.februārī izdeva rīkojumu „Par darba tiesisko attiecību izbeigšanu” ar pieteicēju, kuru balstīja uz

tiesas spriedumu. Darba attiecības izbeigtas ar 2012.gada 16.februāri.

Tā kā darba tiesiskās attiecības bija izbeigtas, pieteicējs Nodarbinātības valsts aģentūrā ieguva bezdarbnieka statusu. Uz tā pamata VSAA nodaļa izmaksāja pieteicējam bezdarbnieka pabalstu Ls 645,88 (par periodu no 2012.gada 26.maija līdz 2012.gada 31.jūlijam).

Tomēr izrādījās, ka tiesas process vēl nebija beidzies. 2012.gada 10.maijā Rīgas Apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija atjaunoja termiņu apelācijas sūdzības iesniegšanai, un pašlaik tiesvedība civillietā Nr.C17172710 turpinās.

SIA „Rīgas satiksme" 2012.gada 29.augustā atcēla iepriekš izdoto rīkojumu (2012.gada 14.februāra rīkojumu „Par darba tiesisko attiecību izbeigšanu") un pieteicēju atjaunoja darbā ar dienu, no kuras darba tiesiskās attiecības tika pārtrauktas (2012.gada 16.februāri).

SIA „Rīgas satiksme" 2012.gada 24.oktobra izziņā Nr.KOR-GIZZ/2012/518 (*lietas 37.lapa*), kas izsniegta par laika periodu no 2012.gada janvāra līdz 2012.gada septembrim, norāda, ka pieteicējs šajā laikā ir bijis SIA „Rīgas satiksme" darba ņēmējs.

Nodarbinātības valsts aģentūra 2012.gada 3.septembrī atņēma pieteicējam bezdarbnieka statusu no tā piešķiršanas dienas (2012.gada 26.marta).

VSAA Lēmumā ir balstījusies uz Nodarbinātības valsts aģentūras sniegto ziņu, ka pieteicējs ir zaudējis bezdarbnieka statusu no tā piešķiršanas dienas (2012.gada 26.marta).

Likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 16.panta trešā daļa paredz, ka gadījumā, ja persona bezdarbnieka pabalsta saņemšanas laikā ir bijusi vai ir darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statuss un līdz ar to šī persona nepamatoti saņēmusi bezdarbnieka pabalstu, VSAA lemj par šajā periodā pārmaksātās bezdarbnieka pabalsta summas atgūšanu, pamatojoties uz Valsts ieņēmumu dienesta informāciju par periodiem, kuros persona reģistrēta kā darba ņēmējs vai pašnodarbinātais.

SIA „Rīgas satiksme" apliecina, ka tā pieteicēju ir reģistrējusi darba ņēmēja statusā arī laika periodā, kad pieteicējs saņēma bezdarbnieka pabalstu (no 2012.gada 26.maija līdz 2012.gada 31.jūlijam). Tātad Valsts ieņēmumu dienestā ir reģistrētas ziņas par pieteicēju kā darba ņēmēju.

Tāpēc tiesa atzīst, ka VSAA pamatoti lēmusi par šajā periodā pārmaksātās bezdarbnieka pabalsta summas Ls 645,88 apmērā atgūšanu.

[7] Tomēr pieteicējs norāda, ka SIA „Rīgas satiksme" tam neizmaksāja darba algu par periodu no 2012.gada 16.februāra līdz 2012.gada 29.augustam.

Tiesa redz lietas materiālos, ka SIA „Rīgas satiksme" 2012.gada 29.augustā atcēla iepriekš izdoto rīkojumu (2012.gada 14.februāra rīkojumu „Par darba tiesisko attiecību izbeigšanu") un pieteicēju atjaunoja darbā.

No tā izriet secinājums, ka gadījumā, ja pieteicējs ir atjaunots darbā ar dienu, no kuras darba tiesiskās attiecības tika pārtrauktas, tad pieteicējs šajā periodā ir bijis dīkstāvē, un par to darba devējam ir jāizmaksā atlīdzība.

Darba likuma 74.panta otrā daļa paredz, ka darbinieka saistība uzskatāma par izpildītu un darba devējam ir pienākums izmaksāt šā panta trešajā daļā noteikto atlīdzību arī tad, ja darba devējs darbinieku nenodarbina vai arī neveic darbinieka saistības izpildījuma pieņemšanai nepieciešamās darbības (dīkstāve). Par dīkstāvi, kas radusies darbinieka vainas dēļ, viņš šo atlīdzību nesaņem.

Tātad darbinieks atlīdzību nesaņem tikai gadījumā, ja dīkstāve radusies darbinieka vainas dēļ. Pārējos gadījumos šāds atalgojums ir jāsaņem.

Tiesa jautāja SIA „Rīgas satiksme" par iemesliem, kāpēc pieteicējs nav saņēmis atlīdzību laika posmā no 2012.gada 26.februāra līdz 2012.gada 31.jūlijam.

SIA „Rīgas satiksme" 2013.gada 25.jūlija vēstulē Nr.KOR-IZEJ-JP/2013/1199 (*lietas 64., 65.lapa*) atbildēja, ka dīkstāve nav radusies SIA „Rīgas satiksme" vainas dēļ.

Tomēr šādu darba algas neizmaksāšanas pamatu Darba likums neparedz.

Valsts darba inspekcija 2013.gada 1.augusta atzinumā ir sniegusi viedokli, ka Darba likumā nav paredzēts normatīvais regulējums tiesiskai situācijai, kad darba devējs pēc savas iniciatīvas atjauno darbinieku amatā. Tomēr, ja SIA „Rīgas satiksme" ir vēlējusies atjaunot darba tiesiskās attiecības ar pieteicēju no 2012.gada 16.februāra, tad darbiniekam jāsaņem atlīdzība par periodu no 2012.gada 16.februāra līdz 2012.gada 29.augustam, ja darba kavējumā nav konstatējama darbinieka vaina. Līdz ar to dodot tiesības uz nepamatoti zaudēto ienākumu pilnīgu atlīdzināšanu. Aprēķinot atlīdzību par darba piespiedu kavējumu, piemērojams Darba likuma 75.panta normās paredzētais vidējās izpeļņas aprēķināšanas mehānisms.

Tiesa atzīst, ka šādas pieteicēja un SIA „Rīgas satiksme" domstarpības iziet ārpus konkrētās lietas strīda ietvara (proti, VSAA Lēmuma tiesiskuma pārbaude un tā atcelšana). Tas būtu pretrunā Administratīvā procesa likuma 249.pantam, kas noteic, ka tiesa taisa spriedumu par pieteicēja norādīto pieteikuma priekšmetu, nepārsniedzot prasījuma robežas.

[8] Administratīvā procesa likuma 288.panta pirmā daļa paredz, ka gadījumā, ja, izskatot lietu, konstatēti apstākļi, kas liecina par iespējamu tiesību normu pārkāpumu, kā arī citos gadījumos tiesa var pieņemt blakus lēmumu. Blakus lēmumu nosūta attiecīgajai

institūcijai.

Tiesa pievērš uzmanību SIA “Rīgas satiksme” rīcībai, neizmaksājot pieteicējam atlīdzību laika posmā no 2012.gada 26.februāra līdz 2012.gada 31.jūlijam, un šīs rīcības tiesiskajam pamatojumam.

Ielūkojoties publiskajā datu bāzē „Lursoft”, redzams, ka SIA „Rīgas satiksme” kapitāla daļas pieder Rīgas domei. Tāpēc tiesai jāpieņem blakus lēmums un jāvērš Rīgas domes kā SIA „Rīgas satiksme” īpašnieka uzmanība par jautājumu risināšanas tiesiskumu savā uzņēmumā.

[9] Apkopojot minēto, tiesa nonāk pie secinājuma, ka Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2012.gada 30.novembra lēmums Nr.09-5/16272 ir tiesisks un pamatots. Līdz ar to /pers. C/ pieteikums noraidāms.

41

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, tiesa

nosprieda:

noraidīt /pers. C/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktores 2012.gada 30.novembra lēmuma Nr.09-5/16272 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvajā rajona tiesā Rīgas tiesu namā.

Tiesnese S.Audzere